

นิเวศวัฒนธรรมลุ่มน้ำลำปาวสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

Lam Pao River Basin Ecology for Sustainable Development.

วินัย แสงกล้า

Vinai Sangkla

อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Mahasarakham University

Corresponding Author Email: Vinai@rmu.ac.th

Received: 20 May 2022

Revised: 25 July 2022

Accepted: 29 July 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษานิเวศวัฒนธรรมของผู้คนและชุมชนในลุ่มน้ำลำปาว ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด และอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ 2. เพื่อศึกษาทุนทางวัฒนธรรมของผู้คนและชุมชนในลุ่มน้ำลำปาว ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด และอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ และ 3. เพื่อบูรณาการนิเวศวัฒนธรรมนำไปสู่แผนพัฒนาอย่างยั่งยืนของผู้คนและชุมชนในลุ่มน้ำลำปาว ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด และอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการศึกษาแบบเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายจำนวน 15 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย กำนัน หรือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้สูงอายุในชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) นิเวศวัฒนธรรมของผู้คนในชุมชน ประกอบด้วย (1) ด้านสังคม (2) ด้านเศรษฐกิจ (3) ด้านสิ่งแวดล้อม 2) ทุนทางวัฒนธรรมในอดีตมีความเจริญและมีผู้คนเข้าร่วมประเพณีประจำเดือนมากมาย มีความเชื่อในเรื่องของตำนานและยึดถือความเชื่อเป็นอย่างมาก แต่ในปัจจุบันนี้ ทุกอย่างมีการเปลี่ยนไป เนื่องจากเกิดจากการเปลี่ยนแปลง การปรับตัว ของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป และ 3) การบูรณาการนิเวศวัฒนธรรมนำไปสู่แผนพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ นั้นมีข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณ ความรู้ที่ส่งเสริมแปรรูปจากวัตถุดิบที่มี และการส่งเสริมการตลาดในการจำหน่าย ซึ่งหน่วยงานของรัฐเข้าถึงในส่วนของการบริหารงานส่วนตำบลในแต่ละแห่งเท่านั้น ขาดงบประมาณในการส่งเสริมอาชีพของชาวบ้านไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นเพื่อให้แผนพัฒนาของประชาชนทั้ง 3 แห่ง มีความยั่งยืน ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาและลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 3 ปี ถึงจะเกิดการบูรณาการนิเวศวัฒนธรรมในทุกด้านได้อย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: นิเวศวัฒนธรรม, การพัฒนา, ความยั่งยืน

Abstract

This research consists purposes were 1. to study the cultural ecology of people and communities in the Lampao River 3 districts, namely Mueang Kalasin District, Yang Talat District and Rong Kham District Kalasin Province 2. to study the cultural capital of people and communities in the Lam Pao River 3 districts namely Mueang Kalasin District Yang Talat District and Rong Kham District Kalasin Province and 3. to integrate eco-culture leading to the sustainable development plan of people and communities in the Lam Pao River 3 districts, namely Mueang Kalasin District Yang Talat District and Rong Kham District Kalasin Province. This is a qualitative research. The research tool was an interview form with a target group of 15 people who came from a specific selection consisting of the village headman or the village headman, the elderly in the community.

local sage and the general public and then use the information gathered from various related documents and an interview form for content analysis. The results showed that 1) The eco-culture of the people in the ethnic group consists of (1) social aspect (2) economic aspect (3) environmental aspect 2) cultural capital in the past has flourished and people have joined the traditions of many months. There is a belief in legends and holds a lot of belief. but at present Everything has changed due to changes, social, economic, and environmental adjustments and 3) the integration of eco-culture can lead to sustainable development plans. There are limitations in terms of budget. Knowledge that promotes processing from raw materials and marketing promotion in distribution which government agencies have access to only in each sub-district administrative organization The lack of budgets to promote the occupation of the White House was not continuous. Therefore, in order for the development plans of the people of the three places to be sustainable, development plans should be drawn up and implemented continuously for at least three years in order to achieve sustainable integration of eco-culture in all aspects.

Keywords: Eco-Cultural, Development, Sustainability

บทนำ

ระบบวัฒนธรรม และระบบนิเวศที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่เรามองเห็นจากแหล่งธรรมชาติของแต่ละจังหวัด ที่มีการปรับตัว และสร้างวิวัฒนาการไปเรื่อยตามสถานการณ์ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น ซึ่งปัจจุบันเราได้มองเห็นความสำคัญของลำน้ำปาวเป็นลำน้ำสาขาของแม่น้ำชีที่สำคัญในอีสานตอนกลาง มีวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทของการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการข้างเขื่อนลำปาวตรงกึ่งกลางระหว่างต้นน้ำและปลายน้ำที่จรดลำน้ำชีที่อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จึงทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนลำน้ำปาวมีการปรับตัว เปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านวัตถุ ศาสนา ประเพณี ความเชื่อ วิถีชีวิต โดยหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงมีลักษณะเฉพาะตัวของวิถีนิเวศวัฒนธรรม สอดคล้องกับยศ สันตสมบัติ (2537, น.34-35) ที่ได้เสนอว่า แนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรมของสังคมในลักษณะเป็นพลวัตหรือเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมโดยมีพื้นฐานสำคัญ ซึ่งเป็นเงื่อนไขหลักกำหนดกระบวนการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของสังคมวัฒนธรรมคือเทคโนโลยีการผลิตโครงสร้างสังคมและลักษณะของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมจึงให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมกับเทคโนโลยีการผลิตซึ่งเป็นตัวกำหนดสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีกับพฤติกรรมของมนุษย์ ตลอดจนผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีต่อวัฒนธรรม ลำน้ำปาวดั้งเดิมอยู่ตรงกลางสันเขื่อนลำปาว เปิดระบายน้ำตลอดเวลา เพื่อหล่อเลี้ยงลำน้ำดั้งเดิม ส่วนระบบนิเวศวิทยา พบว่า มีพื้นที่ที่ติดกับลำน้ำปาว 4 อำเภอ คือ อำเภอมือเกรงกาฬสินธุ์มีทั้งหมด 17 ตำบล มีพื้นที่ติดกับลำน้ำปาวทั้งหมด 2 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 11.76 ของพื้นที่ตำบลทั้งหมด มีหมู่บ้านทั้งหมด 180 หมู่บ้าน ในตำบลกาฬสินธุ์มีทั้งหมด 2 หมู่บ้าน พบว่า มีหมู่บ้านที่ติดลำน้ำปาว 2 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละของพื้นที่ทั้งหมด ตำบลหุบกะพงมี 15 หมู่บ้าน พบว่า มีหมู่บ้านที่ติดลำน้ำปาว 9 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 60 ของพื้นที่ทั้งหมดอำเภอกมลาไสย มี 8 ตำบล มีพื้นที่ติดกับลำน้ำปาวทั้งหมด 4 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 50 ของพื้นที่ตำบลทั้งหมด มีหมู่บ้านทั้งหมด 109 หมู่บ้าน ในตำบลกมลาไสยมีทั้งหมด 18 หมู่บ้าน พบว่า มีหมู่บ้านที่ติดลำน้ำปาว 6 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ของพื้นที่ทั้งหมด ตำบลหลักเมืองมีทั้งหมด 14 หมู่บ้าน พบว่า มีหมู่บ้านที่ติดลำน้ำปาว 4 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 28.57 ของพื้นที่ทั้งหมด ตำบลโพธิ์งามมีทั้งหมด 13 หมู่บ้าน พบว่า มีหมู่บ้านที่ติดลำน้ำปาว 1 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 7.69 ของพื้นที่ทั้งหมด และตำบลดงลิงมีทั้งหมด 15 หมู่บ้าน พบว่า มีหมู่บ้านที่ติดลำน้ำปาว 4

หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 26.67 ของพื้นที่ทั้งหมด อำเภอตลาดมี 15 ตำบล มีพื้นที่ติดลำน้ำปาวมีทั้งหมด 2 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 13.33 ของพื้นที่ทั้งหมด มีหมู่บ้านทั้งหมด 208 หมู่บ้าน ในตำบลบัวบานมีทั้งหมด 23 หมู่บ้าน พบว่า มีพื้นที่ติดกับลำน้ำปาว 4 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 17.39 ของพื้นที่ทั้งหมด และตำบลนาเชือกมีทั้งหมด 14 หมู่บ้าน พบว่า มีหมู่บ้านที่ติดลำน้ำปาว 2 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 14.28 ของพื้นที่ทั้งหมด และอำเภอร่องคำ มี 3 ตำบล มีพื้นที่ติดลำน้ำปาวมีทั้งหมด 1 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 33.33 ของพื้นที่ทั้งหมดมีหมู่บ้านทั้งหมด 40 หมู่บ้าน ในตำบลเหล่าอ้อยมีทั้งหมด 12 หมู่บ้าน พบว่า มีพื้นที่ติดกับลำน้ำปาว 2 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ของพื้นที่ทั้งหมด

วิถีชีวิตชุมชนบ้านท่าเรือ เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิตภายใต้วัฒนธรรมเฉพาะตน ภายใต้บริบทของโครงสร้างทางสังคม จารีต ประเพณี อาชีพ และสิ่งแวดล้อม ที่มีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ก่อให้เกิดเป็นแบบแผนปฏิบัติสืบต่อกันมา สอดคล้องกับวรรณพร อนันตวงศ์ และคณะ (ม.ป.ป, น.30) ที่กล่าวถึงวิถีชีวิตชุมชนไว้ว่า วิถีชีวิต หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตของผู้คนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ โดยสะท้อนพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงถึงทัศนคติค่านิยมวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลธรรม และคุณธรรมจนกลายเป็นแบบแผนกฎเกณฑ์ที่สามารถร่วมกันปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น ผู้วิจัยมองว่าพื้นที่ ที่น่าสนใจในการศึกษากระบวนการนิเวศและวัฒนธรรมของแหล่งพื้นที่อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอตลาด และอำเภอร่องคำ เนื่องจากได้มีความสนใจในเรื่องของระบบนิเวศจากต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งต้นน้ำของพื้นที่ ได้แก่ 1. ชุมชนต้นน้ำลำน้ำปาว หมายถึง ชุมชนที่อาศัยอยู่ได้เชื่อมลำน้ำปาวและใช้ประโยชน์จากการระบายน้ำที่ออกจากเขื่อนลำน้ำปาว ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่บ้านท่าเรือ ตำบลนาเชือก อำเภอตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ 2. ชุมชนกลางน้ำลำน้ำปาว หมายถึง ชุมชนที่อาศัยอยู่ได้เชื่อมลำน้ำปาวและใช้ประโยชน์จากการระบายน้ำที่ออกจากเขื่อนลำน้ำปาว ได้แก่ บ้านบึงวิชัย ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ และ 3. ชุมชนปลายน้ำลำน้ำปาว หมายถึง ชุมชนที่อาศัยอยู่ได้เชื่อมลำน้ำปาวและใช้ประโยชน์จากการระบายน้ำที่ออกจากเขื่อนลำน้ำปาว ได้แก่ บ้านเหล่าอ้อย ตำบลเหล่าอ้อย อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งสามารถมองเห็นนิเวศวัฒนธรรมชุมชนต้นน้ำลำน้ำปาวได้อย่างชัดเจน และเป็นการศึกษาผ่านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เกิดจากการสั่งสมของคนในอดีตและถ่ายทอดเพื่อให้เกิดการสืบทอด เกิดองค์ความรู้ ก่อตัวจากรากฐานวัฒนธรรมของกลุ่มชน อันจะทำให้เข้าใจระบบคิด หรือสร้างความรู้การต่อยอดระบบทางปัญญาทั้งในรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ เพื่อสืบทอดโดยมีพลวัตก่อนที่จะถูกการรุกรานของนวัตกรรมเทคโนโลยีสมัยใหม่และทุนนิยม กลุ่มชุมชนต้องมีการตื่นตัวและวางแผน ตระหนักภูมิโนวัตรวัฒนธรรมของตนเอง แสดงถึงจุดยืน จุดแข็ง ยอมรับการเปลี่ยนแปลง โดยมีความเข้มแข็งจากคนในชุมชน ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อการสร้าง และร่างข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาชุมชนต้นน้ำลำน้ำปาว อันจะนำไปสู่การพัฒนาในด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของจังหวัดกาฬสินธุ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโนวัตรวัฒนธรรมของผู้คนและชุมชนในกลุ่มน้ำลำน้ำปาว ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอตลาด และอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาทุนทางวัฒนธรรมของผู้คนและชุมชนในกลุ่มน้ำลำน้ำปาว ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอตลาด และอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อบูรณาการโนวัตรวัฒนธรรมนำไปสู่แผนพัฒนาอย่างยั่งยืนของผู้คนและชุมชนในกลุ่มน้ำลำน้ำปาว ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอตลาด และอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมาย** ได้แก่ จำนวน 15 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย กำนัน หรือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้สูงอายุในชุมชน ประชาชนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้การสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ศึกษาทุนทางวัฒนธรรมของผู้คนและชุมชนในลุ่มน้ำลำปาว ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด และอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ และการศึกษาบูรณาการนิเวศวัฒนธรรมนำไปสู่แผนพัฒนาอย่างยั่งยืนของผู้คนและชุมชนในลุ่มน้ำลำปาว ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด และอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนิเวศวัฒนธรรมลุ่มน้ำลำปาวสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. **ศึกษานิเวศวัฒนธรรมของผู้คนและชุมชนในลุ่มน้ำลำปาว ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด และอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์**

ผลการวิจัยพบว่า นิเวศวัฒนธรรมของผู้คนในชุมชน ซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านสังคม การทำงานจากอดีตมาถึงปัจจุบัน มีการเปลี่ยนอาชีพการทำงานเป็นจำนวนมาก จากเดิมทำนา เกษตรกร แต่ตอนนี้มีการรับราชการ ทำงานในหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และโรงงานต่าง ๆ จึงส่งผลให้ไม่ค่อยมีใครสืบสานวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมมากเท่าที่ควร 2) ด้านเศรษฐกิจ ในอดีตทางด้านเศรษฐกิจเป็นการประกอบอาชีพทำนา เกษตรกร ซึ่งไม่ได้มุ่งเน้นการค้าขาย ไม่รู้จักการแปรรูป ไม่มีการส่งออกเพื่อเพิ่มรายได้ แต่ปัจจุบันนี้มีการได้รับความรู้จากนักวิชาการและเทคโนโลยีที่ทันสมัยสำหรับการพัฒนาผลผลิตจากธรรมชาติไปสู่ตลาดได้ แต่สิ่งที่พบเห็นที่ยังมีปัญหา คือ ด้านการสร้างควมยั่งยืนสำหรับการส่งออกของผลผลิตที่ประชาชนมีอยู่ในพื้นที่ เนื่องจากขาดงบประมาณขาดความรู้ที่จะดำเนินการต่อ จึงทำให้ไม่มีความยั่งยืนในอาชีพ อีกทั้งสะท้อนไปยังการสืบสานวัฒนธรรมที่ลดน้อยลงเรื่อย ๆ เกิดจากการสภาพเศรษฐกิจจำเป็นต้องดิ้นรนหางานทำ จึงส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้ใส่ใจสำหรับการเข้าร่วมประเพณีที่จัดขึ้นในแต่ละเดือน 3) ด้านสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาสิ่งแวดล้อมชุมชนทั้ง 3 แห่ง พบว่าชุมชนบ้านท่าเรือ มีอาชีพทำการประมงอย่างเดียวเนื่องจากไม่มีพื้นที่เหมาะสำหรับการทำงาน เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นพื้นที่น้ำของเขื่อนลำปาว ชุมชนบ้านบึงวิชัยและบ้านเหล่าอ้อย มีคุณภาพที่ดี ที่สามารถทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง และสามารถทำการเกษตร และการเลี้ยงปลาได้เนื่องจากมีพื้นที่เหมาะสมและใช้ประโยชน์จากน้ำเขื่อนลำปาวได้ตลอดปี

2. **ศึกษาทุนทางวัฒนธรรมของผู้คนและชุมชนในลุ่มน้ำลำปาว ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด และอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์**

ผลการวิจัยพบว่า ทุนทางวัฒนธรรมของผู้คนและชุมชนในลุ่มน้ำลำปาว ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด และอำเภอร่องคำ ในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ทุนทางวัฒนธรรมในอดีตมีความเจริญและมีผู้คนเข้าร่วมประเพณีประจำเดือน

มากมาย มีความเชื่อในเรื่องของตำนานและยึดถือความเชื่อเป็นอย่างมาก แต่ในปัจจุบันนี้ ทุกอย่างมีการเปลี่ยนไป เนื่องจากเกิดจากการเปลี่ยนแปลง การปรับตัว ของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ดังนั้น สิ่งที่จะช่วยให้ประชาชนในเขตพื้นที่ทั้ง 3 แห่งมีทุนทางวัฒนธรรมให้มากยิ่งขึ้น ควรมีการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน มีกลุ่มนักวิชาการช่วยส่งเสริมและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้ประชาชนเข้าร่วมและสามารถอยู่ในพื้นที่ได้อย่างมีความสุข

3. การบูรณาการนิเวศวัฒนธรรมนำไปสู่แผนพัฒนาอย่างยั่งยืนของผู้คนและชุมชนในลุ่มน้ำลำปาว ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด และอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการนิเวศวัฒนธรรมนำไปสู่แผนพัฒนาอย่างยั่งยืนของผู้คนและชุมชนในลุ่มน้ำลำปาว ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด และอำเภอร่องคำ ในจังหวัดกาฬสินธุ์ จากการลงพื้นที่และสัมภาษณ์ พบว่า การบูรณาการนิเวศวัฒนธรรมนำไปสู่แผนพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ นั้นมีข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณ ความรู้ที่ส่งเสริมแปรรูปจากวัตถุดิบที่มี และการส่งเสริมการตลาดในการจำหน่าย ซึ่งหน่วยงานของรัฐเข้าถึงในส่วนของการบริหารงานส่วนตำบลในแต่ละแห่งเท่านั้น ขาดงบประมาณในการบูรณาการนิเวศวัฒนธรรมนำไปสู่แผนพัฒนาอย่างยั่งยืนของผู้คนและชุมชนในลุ่มน้ำลำปาว ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด และอำเภอร่องคำ ในจังหวัดกาฬสินธุ์ จากการลงพื้นที่และสัมภาษณ์ พบว่า การบูรณาการนิเวศวัฒนธรรมนำไปสู่แผนพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ นั้นมีข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณ ความรู้ที่ส่งเสริมแปรรูปจากวัตถุดิบที่มี และการส่งเสริมการตลาดในการจำหน่าย ซึ่งหน่วยงานของรัฐเข้าถึงในส่วนของการบริหารงานส่วนตำบลในแต่ละแห่งเท่านั้น ขาดงบประมาณในการส่งเสริมอาชีพของชาวบ้านอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเพื่อให้แผนพัฒนาของประชาชนทั้ง 3 แห่ง มีความยั่งยืน ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาและลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 3 ปี ถึงจะเกิดการบูรณาการนิเวศวัฒนธรรมในทุกด้านได้อย่างยั่งยืนต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนิเวศวัฒนธรรมลุ่มน้ำลำปาวสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษานิเวศวัฒนธรรมของผู้คนและชุมชนในลุ่มน้ำลำปาว ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด และอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า นิเวศวัฒนธรรมของผู้คนในชุมชน ซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านสังคม การทำงานจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนอาชีพการทำงานเป็นจำนวนมาก จากเดิมทำนา เกษตรกร แต่ตอนนี้มีการรับราชการทำงานในหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และโรงงานต่าง ๆ จึงส่งผลให้ไม่ค่อยมีใครสืบสานวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมมากเท่าที่ควร 2) ด้านเศรษฐกิจ ในอดีตทางด้านเศรษฐกิจเป็นการประกอบอาชีพทำนา เกษตรกร ซึ่งไม่ได้มุ่งเน้นการค้าขาย ไม่รู้จักการแปรรูป ไม่มีการส่งออกเพื่อเพิ่มรายได้ แต่ปัจจุบันนี้มีการได้รับความรู้จากนักวิชาการและเทคโนโลยีที่ทันสมัยสำหรับการพัฒนาผลผลิตจากธรรมชาติไปสู่ตลาดได้ แต่สิ่งที่พบเห็นที่ยังมีปัญหา คือ ด้านการสร้างควมยั่งยืนสำหรับการส่งออกของผลผลิตที่ประชาชนมีอยู่ในพื้นที่ เนื่องจากขาดงบประมาณ ขาดความรู้ที่จะดำเนินการต่อ จึงทำให้ไม่มีความยั่งยืนในอาชีพ อีกทั้งสะท้อนไปยังการสืบสานวัฒนธรรมที่ลดน้อยลงเรื่อย ๆ เกิดจากการสภาพเศรษฐกิจความเป็นต้องดิ้นรนหางานทำ จึงส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้ใส่ใจสำหรับการเข้าร่วมประเพณีที่จัดขึ้นในแต่ละเดือน 3) ด้านสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาสิ่งแวดล้อมชุมชนทั้ง 3 แห่ง พบว่าชุมชนบ้านท่าเรือ มีอาชีพทำการประมงอย่างเดียวเนื่องจากไม่มีพื้นที่เหมาะสำหรับการทำงาน เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นพื้นที่น้ำของเขื่อนลำปาว ชุมชนบ้านบึงวิชัยและบ้านเหล่าอ้อย มีคุณภาพที่ดี ที่สามารถทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง และสามารถทำการเกษตร และการเลี้ยงปลาได้ เนื่องจากมีพื้นที่เหมาะสมและใช้ประโยชน์จากน้ำเขื่อนลำปาวได้ตลอดปี

2. เพื่อศึกษาทุนทางวัฒนธรรมของผู้คนและชุมชนในลุ่มน้ำลำปาว ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด และอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ทุนทางวัฒนธรรมของผู้คนและชุมชนในลุ่มน้ำลำปาว ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอ

เมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด และอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ทูทางวัฒนธรรมในอดีตมีความเจริญและมีผู้คนเข้าร่วม ประเพณีประจำเดือนมากมาย มีความเชื่อในเรื่องของตำนานและยึดถือความเชื่อเป็นอย่างมาก แต่ในปัจจุบันนี้ ทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเกิดจากการเปลี่ยนแปลง การปรับตัว ของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ดังนั้น สิ่งที่จะช่วยให้ ประชาชนในเขตพื้นที่ทั้ง 3 แห่งมีทุนทางวัฒนธรรมให้มากยิ่งขึ้น ควรมีการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน มีกลุ่ม นักวิชาการช่วยส่งเสริมและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้ประชาชนเข้าร่วมและสามารถอยู่ในพื้นที่ได้อย่างมีความสุข

3. เพื่อบูรณาการนิเวศวัฒนธรรมนำไปสู่แผนพัฒนาอย่างยั่งยืนของผู้คนและชุมชนในลุ่มน้ำลำปาว ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด และอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การบูรณาการนิเวศวัฒนธรรมนำไปสู่ แผนพัฒนาอย่างยั่งยืนของผู้คนและชุมชนในลุ่มน้ำลำปาว ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด และอำเภอร่องคำ ในจังหวัดกาฬสินธุ์ จากการลงพื้นที่และสัมภาษณ์ พบว่า การบูรณาการนิเวศวัฒนธรรมนำไปสู่แผนพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ นั้น มีข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณ ความรู้ที่ส่งเสริมแปรรูปจากวัตถุดิบที่มี และการส่งเสริมการตลาดในการจำหน่าย ซึ่งหน่วยงาน ของรัฐเข้าถึงในส่วนของการบริหารงานส่วนตำบลในแต่ละแห่งเท่านั้น ขาดงบประมาณในการ 3. การบูรณาการนิเวศ วัฒนธรรมนำไปสู่แผนพัฒนาอย่างยั่งยืนของผู้คนและชุมชนในลุ่มน้ำลำปาว ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยาง ตลาด และอำเภอร่องคำ ในจังหวัดกาฬสินธุ์ จากการลงพื้นที่และสัมภาษณ์ พบว่า การบูรณาการนิเวศวัฒนธรรมนำไปสู่แผนพัฒนา อย่างยั่งยืนได้ นั้นมีข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณ ความรู้ที่ส่งเสริมแปรรูปจากวัตถุดิบที่มี และการส่งเสริมการตลาดในการ จำหน่าย ซึ่งหน่วยงานของรัฐเข้าถึงในส่วนของการบริหารงานส่วนตำบลในแต่ละแห่งเท่านั้น ขาดงบประมาณในการส่งเสริม อาชีพของชาวบ้านไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นเพื่อให้แผนพัฒนาของประชาชนทั้ง 3 แห่ง มีความยั่งยืน ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาและลงมือ ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 3 ปี ถึงจะเกิดการบูรณาการนิเวศวัฒนธรรมในทุกด้านได้อย่างยั่งยืนต่อไป

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องนิเวศวัฒนธรรมลุ่มน้ำลำปาวสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัยในเรื่องของโครงสร้างทางสังคมประชาชน ทั้ง 3 ชุมชน หมู่บ้านมีประวัติที่น่าสนใจมากในเรื่องของการอยู่ การอพยพเข้ามาอาศัย และมีครอบครัวขนาดเล็ก มีศาสนาพุทธเป็นที่ยึดในการครองตนมีการยึดถือปฏิบัติในเรื่องของการประกอบ พิธีกรรมทางศาสนาตามบรรพบุรุษ แต่อย่างไรก็ตามการลดขั้นตอน และผู้เข้าร่วมประเพณีน้อยลงจากสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ทำให้ไม่ สามารถประกอบพิธีได้เหมือนเช่นเคย เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี ที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงจากความคิดและ เป็นการกดดันทางอ้อมทำให้ประชาชนทุกคนหันมาทำงานเพื่อความอยู่รอดของตนเองตามสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ เอมอร์ แสนกวา (2554, น. 350) ได้ศึกษาเรื่องการสืบทอดภูมิปัญญาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำ แมโขง พบว่า ภูมิปัญญาด้านนิเวศวิทยาวัฒนธรรมบริเวณพื้นที่บ้านบุงคำ ตำบลบุงคำ อำเภอลือทอง จังหวัดยโสธร ประเทศไทย และบ้านห้วยสาน เมืองเซโปน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา ศิลปะ ภูมิปัญญา ความเชื่อ และวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกัน มีวิถีการดำรงชีวิตที่เรียบง่ายพึ่งพา ธรรมชาติลักษณะทางสังคมเป็นสังคมชนบทที่มีลักษณะครอบครัวขยาย ลักษณะนิสัยของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความกตัญญู ขยัน อดทน ไม่เกียจคร้าน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และความเป็นธรรมยึดหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา เป็นแนวทางการ ประพฤติปฏิบัติ มีความเชื่อถือและเคารพหัวหน้าและผู้อาวุโส รักความสนุกสนาน มีความสามัคคี รักใคร่กลมเกลียวกันปรองดอง รักความก้าวหน้า มีความโอบอ้อมอารี มีน้ำใจ และรักความสงบสุข ภาษาไทยยังคงมีการใช้อย่างหนาแน่น การแต่งกายของกลุ่ม ชาติพันธุ์ผู้ไทได้มีความหลากหลายไปตามโอกาสหรือตามรูปแบบของกิจกรรมในการดำรงชีวิต ดำเนินชีวิตตามแนวทางพุทธศาสนา มีประเพณีฮีตสิบสองเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและแสดงถึงความสามัคคีของกลุ่มชาติพันธุ์

2. ผลการวิจัยด้านสภาพแวดล้อมธรรมชาติ พบว่า ประชาชนทั้ง 3 หมู่บ้าน ยกเว้น บ้านท่าเรือที่ไม่ได้ประกอบอาชีพทำนา แต่เป็นประกอบอาชีพการประมงเป็นส่วนใหญ่เนื่องจากไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง แต่สำหรับประชาชนใน 2 หมู่บ้าน มีดิน น้ำ ป่าที่พร้อมสำหรับการปลูกข้าว ซึ่งสามารถทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง เนื่องจากมีน้ำจากเขื่อนลำปาวที่สามารถนำมาปลูกข้าวได้เพียงพอการปลูกผักตามทุ่งนา เนื่องจากมีน้ำที่สามารถปลูกได้ตลอด มีการส่งเสริมการเกษตรปลูกมะม่วง และการปลูกยางพารา ซึ่งคนในหมู่บ้านมีรายได้สำหรับการดำรงชีพได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับสหพันธ์ แก้วมงคล (2554, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องวิถีชุมชนกับการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น: ศึกษากรณีชุมชนตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ พบว่า ปัญหา อุปสรรคและความขัดแย้งเกิดขึ้นในกลุ่มราษฎรรักป่า 3 กลุ่มด้วยกัน คือ 1) ความขัดแย้งภายในชุมชน 2) ความขัดแย้งกับชุมชนรอบนอก 3) ความขัดแย้งกับผู้ถือสิทธิ์ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับทั้งสามกลุ่ม มีต้นเหตุมาจากอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับกลุ่มคนเหล่านี้เป็นจำนวนมาก ในขณะที่ชุมชนเห็นว่าการสร้างรายได้ คือ การสร้างความมั่นคงของชุมชน แต่ปัจจุบันพวกเขามองว่าความมั่นคงของชุมชน คือ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ เดิมชาวบ้านมีการดูแลทรัพยากรในรูปแบบที่ยึดถือปฏิบัติกันมาจากบรรพบุรุษ แต่สิ่งที่มากระตุ้นจิตสำนึก คือเขื่อน พวกเขาเห็นว่าเขื่อนเป็นตัวทำลายป่าอันจะทำให้เกิดการล่มสลายของชุมชนแนวความคิดการอนุรักษ์ป่าได้เกิดจากกลุ่มผู้นำ ชุมชนที่ได้มา ปัญหาที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อชุมชนมาหาหรือกัน โดยได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรพัฒนาเอกชนที่คอยเป็นที่ปรึกษา ซึ่งปัจจัยที่ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง คือ ความรัก ความสามัคคี และความเป็นเครือญาติเดียวกันของคนในชุมชนวิถีชีวิตของชาวสะเอียบมีความผูกพันกับทรัพยากรธรรมชาติ จึงเกิดประเพณีเลี้ยงผี ประเพณีบวชป่า ประเพณีสืบทอดแม่น้ำ โดยมีการจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี มีวัดเป็นศูนย์กลางในการจัดประชุม จัดกิจกรรม แนวทางที่ชาวบ้านใช้ดูแลป่า คือ การออกกฎระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษร การจัดหน่วยลาดตระเวนตรวจป่า รวมถึงการส่งบุคลากรของชุมชนเข้าร่วมประชุมกับเครือข่ายภายนอกการสื่อสารของสะเอียบ ต่อสังคมการใช้ภาษาแบบชาวบ้านในการจัดเวทีสาธารณะหรือแม้แต่การให้สัมภาษณ์ก็ยังใช้ภาษาแบบชาวบ้าน ความหลากหลายในการใช้สื่อของคนสะเอียบ มีทั้งการเขียนป้ายติดตามหมู่บ้านที่เป็นภาษาสากล และการทำงานในเชิงรุก เช่น การยื่นหนังสือต่อหน่วยงานราชการและบุคคลสำคัญของประเทศ

3. ผลการวิจัยด้านเทคโนโลยีการผลิต (อาชีพ) ประชาชนภายในหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก ซึ่งสามารถปลูกข้าวได้ปีละ 2 ครั้ง การเกษตร และการถักสาน สำหรับการเลี้ยงชีพในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับพิชญ์ สมพอง (2522, น.230-231) ได้กล่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในบริบทต่าง ๆ ของชุมชนรอบลำน้ำปาวไว้ว่า ประชาชนที่มีการอาศัยอยู่บริเวณลำน้ำปาวนี้มีอาชีพทำนาและเก็บของป่า มีระบบเศรษฐกิจแบบเปิดโดยมีลักษณะของการประกอบอาชีพทำนาพออยู่พอกินและพึ่งพาสภาพธรรมชาติ จนกระทั่งมีการสร้างเขื่อนลำปาวจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก เพื่อนำพื้นที่มาใช้ประโยชน์ทางการเกษตร เช่น ไร่นาสำปะหลัง ถั่วลิสง แตงโม และหน่อไม้ฝรั่ง และยังมีเลี้ยงสัตว์ เช่น การเลี้ยงกิ้งก่ามกราม เลี้ยงปลา จากสภาพพื้นที่เป็นที่ราบจึงทำให้ผู้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเกิดเป็นชุมชนรอบเขื่อน การอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณรอบ ๆ เขื่อนลำปาวของประชาชนตามช่วงเวลาและสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดวัฒนธรรมหลายรูปแบบผสมผสานกัน เช่น การแต่งกาย การตั้งถิ่นฐานการสร้างที่อยู่อาศัยและการเกษตร เป็นต้น ทำให้หมู่บ้านบริเวณเขื่อนลำปาว เช่น บ้านปลาเค็ดใหญ่ ซึ่งตั้งมาได้ 100 ปีเศษแล้ว บ้านมิตรสัมพันธ์ บ้านโนนตูม บ้านปากกล้วย และบ้านหนองม่วง มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ หมู่บ้านทั้ง 5 นี้ตั้งอยู่ตอนใต้ของเขื่อนลำปาวจากการสำรวจ พบว่า ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบต่ำ มีบึงและหนองน้ำอยู่ทั่วไป และเป็นแหล่งเพาะปลูกที่สำคัญของจังหวัด เนื่องจากได้รับน้ำจากโครงการชลประทานลำปาว และประชาชนส่วนใหญ่มีถิ่นฐานอยู่ที่นี่มาตั้งแต่ ปู่ ย่า ตา ยาย มีบางครอบครัวที่อพยพมาอยู่ใหม่ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งปัจจุบันมีเจ้าหน้าที่จากทางราชการเข้าไปส่งเสริมให้ความรู้ทำให้สภาพความเป็นอยู่และเศรษฐกิจในหมู่บ้านดีขึ้นจากเดิมเคยมีสภาพความเป็นอยู่แบบง่าย ๆ โดยส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาเลี้ยงสัตว์ และเก็บของป่าแบบยังชีพกลายมาเป็นหมู่บ้านที่เน้นการผลิตเพื่อการค้าและบริการในที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาให้มีความยั่งยืน คือ สร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีที่สุดใน 3 ชุมชน ในสร้างองค์ความรู้ให้นักศึกษา และผู้ที่อยู่อาศัย ได้พัฒนาอาชีพ สร้างรายได้มากยิ่งขึ้น

1.2 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาให้มีความยั่งยืน ได้แก่ 1) การจัดโครงการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมภายในชุมชน 2) การเปิดโอกาสให้ภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประเพณี 3) การจัดทำเป็นสารคดี วารสาร และวีดิทัศน์ในการเผยแพร่วัฒนธรรม 4) การจัดตั้งงบประมาณสำหรับการส่งเสริมวัฒนธรรมภายในชุมชน 5) การจัดทำตำราสำหรับการถ่ายทอดสืบสานวัฒนธรรม เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษารูปแบบและกลยุทธ์สำหรับการการพัฒนาระบบนิเวศวัฒนธรรมภายในชุมชนที่ใช้ประโยชน์จากเขื่อนลำปาวในรูปแบบเชิงปฏิบัติการให้เป็นรูปธรรมมากที่สุดมีการขับเคลื่อนจากหน่วยงานรัฐภาคเอกชนอย่างจริงจัง ไม่น้อยกว่า 3 ปี เพื่อส่งเสริมอาชีพให้มั่นคงสำหรับประชาชนที่อยู่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ใกล้กับเขื่อนลำน้ำปาว

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้เสร็จจุล่งได้ด้วยการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564 ที่เห็นชอบอนุมัติงบประมาณให้มีการดำเนินการวิจัยในเรื่องนี้ อนึ่ง รายงานวิจัยฉบับนี้จะสำเร็จจุล่งไม่ได้เลยหากไม่ได้รับความร่วมมือด้วยดี จากผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยประชาชนในชุมชนทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ 1) บ้านท่าเรือ ตำบลนาเชือก อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) บ้านบึงวิชัย ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ และขอขอบคุณผู้ช่วยวิจัยทุกท่านที่ช่วยในการเก็บข้อมูลแบบสอบถามและลงพื้นที่อย่างจริงจัง ทางผู้วิจัยต้องขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ท้ายที่สุด ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณประชาชนที่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์และการลงพื้นที่ ทั้ง 3 ชุมชน ที่ยินดีและอนุญาตให้คณะผู้วิจัยดำเนินการโครงการวิจัยนี้ รวมทั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาที่คอยประสานการดำเนินโครงการให้สำเร็จจุล่งด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- พิชญ์ สมพอง. (2522). *สังคมชาวบ้านนา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ยศ สันตสมบัติ. (2537). *มนุษย์กับวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สหพันธ์ แก้วมงคล. (2554). *วิถีชุมชนกับการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น: ศึกษากรณีชุมชนตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- เอมอร แสงภูว. (2554). *จิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โปรแกรมวิชาพัฒนาชุมชนมหาวิทยาลัยราชภัฏลาวทาว. (วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). การบริหารการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์